

Zdeněk Motyčka

Hlavními tématy zpráv z předsednictva jsou tentokrát dvě záležitosti, které si bezesporu zaslouží bližší komentář, a proto se pokusím vysvětlit je poněkud podrobněji. Prvním z nich je nedávno znovuotevřená otázka tzv. kurzů speleologie nebo, chcete-li, komerčního provádění v nepřístupných jeskyních. V této souvislosti bylo předsednictvo požádáno o stanovisko k záměru provádět ve Staré Amatérské jeskyni, které bylo zveřejněno v oběžníku č. 99. Nechci se zde pouštět do principiální polemiky o samotném předmětu této činnosti (byť svůj názor na konci rád sdělím), ale chci osvětlit, jak předsednictvo postupovalo a došlo k výše citovanému stanovisku. Nejprve je zapotřebí uvědomit si povahu našeho výroku. Setkal jsem se s názorem, že jsme o něčem rozhodovali. Nikoliv! Je zásadní rozdíl mezi rozhodnutím předsednictva, které má exekutivní povahu a ZO se jím řídí a pouhým stanoviskem, které má povahu deklarace. Navíc, rozhodování v takovém případě nám vůbec nepřísluší, to je výsostná záležitost příslušných orgánů státní správy!

A teď k našemu stanovisku. Předsednictvo se sice vyjadřovalo k jednomu konkrétnímu případu, zároveň se ale snažilo své stanovisko formulovat jako precedentní pro všechny podobné případy. V prvním odstavci je proto uvedeno stanovisko vzhledem k ČSS jako celku a ve druhém vzhledem k dané lokalitě. Ani po dlouhé diskuzi jsme nenašli jediný důvod, že by výše uvedená aktivita byla proti poslání a cílům ČSS. Navíc, tyto aktivity jsou již od roku 1996 v rámci ČSS provozovány! Na druhou stranu, argumenty hovořící pro tuto činnost (zejm. čl. VII. stanov), nejsou naším stěžejním posláním, kterým je bezesporu průzkum a výzkum, čili nelze tuto aktivitu jednoznačně vítat nebo doporučovat. Proto jsme v prvním bodě formulovali naše stanovisko tak, jak jsme formulovali, tedy, že nemáme (a vzhledem k výše uvedeným důvodům ani nemůžeme mít) proti komerčnímu provádění námitek. Opět podotýkám, že se jedná o formulaci z hlediska ČSS jako celku.

V druhém bodě našeho stanoviska jsme se vyjadřovali k dané lokalitě a zde jsme jednoznačně doporučili příslušným orgánům státní správy (těm, kteří budou skutečně rozhodovat), aby vzaly především v úvahu názor příslušné ZO, která lokalitu spravuje. Tento přístup je totiž jediný možný, neboť předsednictvo nezná přesné poměry na lokalitě a nemůže se vyjadřovat k něčemu, o čem nemá ponětí.

Shrnu-li jinými slovy dva výše uvedené odstavce, předsednictvo považuje případné rozhodnutí o provozování komerčního provádění za výsostnou záležitost každé ZO, neboť jediné ony jsou schopny posoudit všechna pro i proti vzhledem ke svým lokalitám. Žádné centrální zasahování do jejich rozhodování zde není možné, ani z hlediska logiky věci, ani z hlediska platných stanov.

A na závěr slíbený osobní názor, který je již možné vytušit ze stanoviska předsednictva. Je jisté, že bychom nikdy neměli dopustit, aby se návštěva libovolné jeskyně, bez ohledu na její specifickou, mohla stát pouhým objektem ke koupi. Znamenalo by to jednak vítězství peněz nad hodnotami daleko vyššími, a také popření jednoho z našich posláních, kterým je ochrana přírody a zejména jeskyní. Na druhou stranu se domnívám, že provádění v pečlivě vybraných lokalitách, za podmínek blízkých se podmínkám reálného průzkumu, má minimální vliv na dochovaný stav jeskyně a proto může být zajímavou alternativou k molochu turistického byznysu současných zpřístupněných jeskyní. Koneckonců není potřeba složitých úvah na porovnání vlivu, jaký bude na jeskyně mít návštěva stovek tisíců turistů v Punkevních jeskyních a jaký několik stovek návštěvníků v Rudickém propadání, nebo prostý pohled k našim sousedům na Slovensko, kde je touto formou možno navštívit již několik jeskyní a uvědomit si, jak by asi vypadaly, kdyby v nich byly místo několika metrů ocelových lan tuny betonu a kilometry kabelů.

Druhým tématem těchto zpráv z předsednictva je další vývoj projektu JESO, o kterém jste byli informováni prostřednictvím seminářů v roce 2007 a 2008 a článku ve Speleu č. 50. Pro osvěžení uvádím, že se jedná o centrální databázi jeskyní a krasových jevů v ČR. Celý projekt je zpracováván Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) a již byla dokončena avizovaná speciální aplikace, po vzoru podobných databází vedených stejnou institucí. Detailní informace o aplikaci naleznete na jiném místě tohoto čísla v článku Ivana Baláka, já se zde omezím na pár poznámek k její současné podobě a vztahu JESO a ČSS.

Současná podoba JESO vychází daleko více z původního modelu navrhovaného Správou

jeskyní ČR, připomínky ČSS a dalších odborných institucí, např. Geologického ústavu AV ČR, byly zohledněny pouze částečně. Kromě vyšších nároků na provoz a správu databáze (které nás, pravda, trápit nemusí) to přineslo zejména navýšení počtu databázových polí, které se ne vždy jeví účelné, a která pravděpodobně u mnoha jeskyní zůstanou nevyplněna. Důvod je prostý – současnost ani blízká budoucnost nepřinesou takovou úroveň poznání všech jeskyní a krasových jevů v ČR. Největší podíl vyplňovaných a následně využívaných údajů tak bude především lokalizační a identifikační povahy, k čemuž by stačila databáze daleko jednodušší. Přesto však až JESO nabízí jedinečnou možnost shromáždit na jednom místě všechny tyto poznatky. Uvážíme-li, jak dlouho trvají snahy o evidování jeskyní a že jsme jednou z posledních speleologických velmocí, která žádnou evidenci doposud neměla, je nabíledni, že musí být naším zájmem na projektu JESO spolupracovat.

Zde se dostávám k otázce konkrétní účasti ČSS, kde se logicky nabízí využití naší celostátní působnosti. AOPK také jasně deklarovala svůj zájem spolupracovat s ČSS. Je tedy na nás, jakým způsobem k JESO přistoupíme a opět logicky se jeví jako nejvýhodnější forma pověřených zástupců jednotlivých ZO – tzv. referentů, neboli lokálních editorů JESO. Každý takový editor by měl právo editovat údaje u lokalit, které má daná ZO ve správě, případně v oblasti svého zájmu. Další otázkou je smluvní forma spolupráce mezi AOPK a ČSS, kde mohu sdělit, že se samozřejmě pokusíme vyjednat pro ČSS nejlepší možné podmínky. Již dnes je ale zřejmé, že případné finanční kompenzace za poskytované údaje se jeví téměř nemožné a to zejména ze dvou důvodů. Zaprvé, mluvíme totiž stále o datech, jejichž objem ani věrohodnost neznáme ani my sami a tudíž je nemůžeme ohodnotit a za druhé, obávám se, že budování databáze jeskyní nebude patřit k prioritám tohoto státu, navíc v době, kdy není ani na opravy silnic. Nehledě ke skutečnosti, že kdyby všichni badatelé přistupovali k poskytování výsledků své práce tímto způsobem, polovina světových muzeí a archivů by zela prázdnotou! Co přesto můžeme ohodnotit, jsou informace, které mají povahu hotových děl, např. map či fotografií, kde se samozřejmě musí postupovat v souladu s autorským zákonem. Jak jste již byli informováni, právní konzultace na toto téma probíhají a o jejich výsledku budete samozřejmě také spraveni.

Na závěr bych rád připomněl, že účast jednotlivých ZO na projektu JESO je naprosto dobrovolná a nebude ze strany ČSS nijak vyžadována! Zároveň ale opět apeluji na náš společný zájem, vyjádřený členstvím v ČSS a připomínám, že není podstatná jen skutečnost, že jsme „něco“ objevili, nýbrž také, že jsme to „něco“ zdokumentovali a poznatky uchovali pro budoucí generace.